

TOWARDS ONE CENTURY OF THE BIRTH OF ACO SHOPOV

Kristina Nikolovska

University "St. Cyril and Methodius" - Skopje, RN Macedonia, nikolovska_17@yahoo.com

Abstract: One year before the upcoming celebration of the great jubilee - 100 years since the birth of the great man of modern Macedonian poetry and culture, we honor ourselves to explore and interpret one aspect of the poetic peculiarities of Shopov's oeuvre. The dominant themes and styles in Shopov's discourse are a challenge for research in our scientific report on the occasion of this prestigious conference.

We interpret Shopov - as an enigma of dominant symbols: silence, nothingness, fire, sun, lake, but also Shopov as: birth of the word, admiration of beauty, faith in prayer. Prayer through song – elevates poetry to a sacred act.

With this approach to analysis and interpretation, a hermeneutic is possible that illuminates the poetic (thematic and stylistic dominants) and penetrates into the in-depth processes of his poetry.

We discover Shopov as an infinite "mine" of scientific knowledge from which, through appropriate procedures, it is possible to discover, define, describe and interpret the deep layers of this multifaceted and complex poetry.

Keywords: 100 years, birth, Aco Shopov

КОН ЕДЕН ВЕК ОД РАЃАЊЕТО НА АЦО ШОПОВ

Кристина Николовска

Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ - Скопје, РС Македонија, nikolovska_17@yahoo.com

Резиме: Една година пред претстојното одбележување на големиот јубилеј – 100 години од раѓањето на великанот на современата македонска поезија и култура, се удостојуваме да истражиме и толкуваме еден аспект од поетичките особености на опусот на Шопов. Доминатните тематски и стилски во дискурсот на Шопов се предизвик за истражувањето во нашиот научен реферат по повод оваа угледна конференција.

Го растолкуваме Шопов – како енигма на доминатните симболи: *тишина, небиднина, оган, сонце, езеро*, но и Шопов како: *раѓање на зборот, восхит од убавината, верба во молитвата*. Молитвењето преку песна – ја дораснува поезијата до сакрален чин.

Со ваков приод на анализа и интерпретација се овозможува херменевтика која ги осветлува поетичките (тематски и стилски доминанти) и навлегува во длабинските процеси на неговата поезија.

Го откриваме Шопов како бесконечен „рудник“ на научни сознанија од кој преку соодветни процедури има можност да се откријат, дефинираат, опишат и толкуваат длабинските слоеви на оваа повеќеслојна и комплексна поезија.

Клучни зборови: 100 години, раѓање, Ацо Шопов

1. ВОВЕД

Една година пред претстојното одбележување на големиот јубилеј – 100 години од раѓањето на великанот на современата македонска поезија и култура, истражуваме и толкуваме некои аспекти на поетичките особености на поезијата на Шопов.

Шопов, еден од столбовите на нашата современа поезија, автор кој припаѓа на првата генерација повоеени писатели со кои „раздени“ нашата нова, повоеана литература, но и поет со чии стихови се „позлати“ и се прослави нашата поезија насекаде во светот – е врвен, култен поет и во светски размери. Неговиот влог е стожерен за нашата современа поезија и култура, а особено е импозантна кулминацијата на неговото дело во златното време на нашата современа поезија од минатиот век – славните педесетти, шеесетти години.

Творец, креативец, писател, активист, истакнат општественик, амбасадор, културен деец, афирматор на нашата култура – неповторлив и оригинален поет – Ацо Шопов, поет чии стихови ги знаеме наизуст, чии „реки“ од стихови сè уште течат кон светот, стихови – со кои „растеа“, не само партизаните и народните маси, туку и вљубениците во речата. Шопов е ангажиран поет на воената и повоеана тематика, но тој е и поет на длабока мисловност, а сепак најпознат како поет на *интимизмот*.

Високо оригинален, виртозен во стихот, извонредно вешт, природен и хармоничен во синергијата на стихот и на мислата – Шопов се извишува и останува како грандиозна фигура на нашата современа поезија која отвори, проби и разви нови хоризонти на поезијата.

Онаа светската, по која нè знае и почитува светот.

Оваа – најрепрезентативната, на која ѝ се поклонуваат и најголемите имиња на светската поезија.

Таков беше Шопов, таков и остана - авангардно маркантен, но природен и наполно свеж. Оној кому му веруваме и со кого взаемно си се доверуваме.

Шопов е вечна мотивација за вљубениците на поетската реч – недоброј генерации кои растеа, се култивираа и сè уште се облагородуваат и најпоуваат со духовна наслада.

Шопов е голем поттик за литературната критика и предизвик за препревата дејност.

2. МЕТОДОЛОГИЈА И ЦЕЛИ НА ИСТРАЖУВАЊЕТО

Еден век Шопова светлина – е предизвик за растолкување на некои прашања од областите: *поетологија, поетика, стилистика, херменевтика*.

Поетичките и стилистичките доминанти на опусот на Шопов може да се растолкуваат преку неколку методолошки процедури. За да се осознае поетичката суштина на неговата поезија, треба да се внурнеме во „внатрешните“ процеси на поезијата. Тоа значи да се проучи: каде е доминантен некој *симбол*, како и кога се појавува, каква е неговата природа и зошто служи тој во рамки на контекстот.

Симболите, но и доминантните *тематски* и *стилеми* во дискурсот на Шопов се предизвик за истражување на нашето научно проучување.

Го растолкуваме Шопов – како сенига на *доминантните симболи*: *тишина, небиднина, оган, сонце, езеро*, но и Шопов како: *раѓање на зборот, восхит од убавината, верба во молитвата*. Молитвењето преку песна – ја дораснува поезијата до сакрален чин.

Со ваков приод на анализа и интерпретација се овозможува *херменевтика* која ги осветлува поетичките (тематски и стилски доминанти) и навлегува во длабинските процеси на неговата поезија.

Го откриваме Шопов како бесконечен „рудник“ на научни сознанија од кој преку соодветни процедури има можност да се откријат, дефинираат, опишат и толкуваат длабинските слоеви на оваа повеќеслојна и комплексна поезија.

Шопов – може да се растолкува преку повеќе аспекти, од кои владувањето во носечките *симболи* би значело да се објасни нивната природа, функционалност и оперативност.

Наша цел е да – навлеземе во внатрешната на дискурзивните процеси на оваа величествена поезија – преку научни херменевтички процедури.

Напоменуваме дека во овој научен труд е користена интернет платформата „Лирскиот дом на Ацо Шопов“¹ <https://www.acosopov.com> чиј автор е Јасмина Шопова, ќерка на Шопов, но и истакнат филолог, првдучач и културен деец. Оваа дигитална архива на делото, животот, изданијата, преводите, критиките на Шопов е одличен „извор“ за научно истражување на некои аспекти од делото на Шопов.

3. АНАЛИЗА И ТОЛКУВАЊЕ

Во опусот на Шопов може да се забележат неколку *тематски доминанти*. Тие доминанти имаат свои *тематски јадра* околу кои се развиваат идеите, темите и поттемите, но од нив „растат“ и песните.

Така кога поетот има изградена идеја и визија за проект, но и концептуално се оформува поетскиот опус како целина, *симболите* и *доминантните тематски* влијаат не само во развојот на песните, туку и на насловите на книгите и на поетските циклуси и на песните. Тоа полесно ги истакнува симболите, подобро се доаѓа до нивната суштина и функционалност.

Важни *теми* во поезијата на Шопов се: *убавина, небиднина, тишина, раѓање на зборот, црно сонце, црна жена, црна земја, бела земја, дрво*, итн., но и синтагми како: *езеро на животот*. Секако, опсегот на теми е далеку поширок и пораскошен, но со оглед на времето, нашата фокусираност се однесува на овие тематски доминанти.

Убавина

Во поезијата на Шопов особено важна тема е *убавината*. Убавината како инспирација, како мотивација, како раскошен *spritus movens*. Во оваа смисла, водечка е антологиската песна „Ах таа убавина“ (Шопов: *Раѓањето на зборот*, 2008: 37):

Ах таа убавина, ах таа убавина,
тоа дивово крвта завивање.
Кине, граба, сече, носи како лавина,
вечна е притаеност и вечно откривање.

Но, не треба починка, не треба смирување,

сето поле пукнало од здравина,
па крвта е моја светло разденување
од таа разгаленост, од таа убавина.

Во овој темат спаѓаат и песните: „Убавината“ (Шопов: *Раѓањето на зборот*, 2008: 38) посветена на големиот македонски сликар Лазар Личеновски, „Ветрот носи убаво време“ (Шопов: *Раѓањето на зборот*, 2008, 39), во која, за жал се вели:

Убавото е убаво и поминува.
Останува тагата.

И во тој тажникав амбиент, во таа молска интонација, поетот сепак се открива како уметност, како творештво кога:

Тогаш сите предмети прилегаат на сказна
па велиме: невозможно, колку сè е убаво.

Ветрот вилнеє и јачи,
Ветрот носи убаво време.

Небиднина

Небиднина... Вечна енигма за растолкување.

Енигма за уживателите во поезијата, вљубениците на поетската реч, но и литературната критика која активно ја следеше појавата, развојот и растот на поезијата Шопова.

Небиднина – беше и остана голем растајнувачки предизвик. За цела плејада литературни критичари на неговото дело.

Небиднина – поетски златоврв кој предизвикува да биде освоен како сонувана и недостижна поетско-филозофска планина. Одново да биде препрочитан, доживеан и толкуван.

Затоа, за недоброј литературни критичари поимот „небиднина“ – лансиран како стилема на поетиката на Шопов, претставува неосвоена, непозната „планина“. Можеби златоврв на херменевтиката.

Литературниот критичар Душко Наневски воочува дека: „Од 1963 година наваму, големиот број толкувања на зборот, песната и збирката *Небиднина* несомнено многу придонесоа за одгатнувањето на тоа нешто („небиднинско“) во човекот што Шопов интуитивно го чувствувал а кое дотогаш немало име.“ (Наневски: цитирано според Предговорот на *Небиднина*: 1963, <https://www.acosopov.com>)

Така, во Предговорот кон изданието на *Небиднина*² од 1963 година, Душко Наневски открива и нагласува важен аспект на херменевтиката на еден од нашите најголеми филозофи и врвен естетичар академик Георги Старделов : „Георги Старделов спаѓа во редот на толкувачите на поезијата на Шопов кои во *Небиднина* не гледаат пресврт, туку премин.“ (Наневски, 1963, цитирано според: „Лирскиот дом на Ацо Шопов“ <https://www.acosopov.com>) Таквото сфаќање оди во насока на тоа да ја сфатиме *Небиднина* како *меѓуфаза* на еден далеку поголем *процес*. Во рамки на опус, овој *премин* би значел „мост“ од една фаза кон друга, но и зреење на поетиката во нова, позрела, поизградена, покомплексна фаза.

Во овој контекст, важно е да ја сфатиме и тезата на литературниот критичар Прокопиев: „Небиднина е исчекор во јазикот“, вели Александар Прокопиев, излет што извира од внатрешната магиска способност на поезијата да го именува неименуваното“. (Прокопиев: цитирано според <https://www.acosopov.com>)

Именувањето на неименливото е вистинска револуција на сознанието која ни ја открива поетот-филозоф Шопов. Станува збор за вистински процес кој се случува како *откривање*, не само на потенцијалите на јазикот, туку и можностите на врвната *Ars Poetica* која е важна стилема на поетско-филозофскиот дискурс на Шопов.

Именувањето расте преку *сугестија*... До *именувањето* се дораснува – преку *сугерирање*... Налик на идеалот на Стефан Маларме кој порачува: да се сугерира, да се сонува, а не да се именува. Да не се именува веднаш, туку постепено да се сугерира и разгатнува значењето – за да се дојде до идеалот. И така да се „ткае“ сложувалката поетска.

А што се однесува до она што Прокопиев го нарекува „магиска способност“ на поезијата и воопшто на уметноста, слободно може да ја надградиме таа теза со фактот дека – песната Шопова е *ритуал*, таа е *сакрален светочин*, таа е *молитва*, но и песна, ода со химнична понесеност...

Откако поетот го именувал неименуваното, зборот се отканал од песната и си го нашол местото во секојдневието и во уметноста, а јазикот во толкава мера си го присвоил што во моментот кога се пишуваат овие редови (февруари 2021 година), во корпусот за зборот „небиднина“ во Дигиталниот речник на македонскиот јазик се наоѓаат петнаесетина примери од литературата за употреба на овој збор а ниту еден не е од Шопов.

„Изгледа“, како што вели Душко Наневски во поговорот на изданието на *Небиднина* од 1970 година, „токму тој [Шопов] го донесе она што го бараа многумина: го идентификува трагичното чувство на небиднината како димензија на нашето постоење [и] ѝ даде еден судбински амблем на нашата модерна поезија“. (Наневски: цитирано според <https://www.acosopov.com>)

Шопов вака ја сфаќа небиднината: „Небиднината јас ја сфаќам како остварување низ неоствареност“, вели Шопов во интервјуто „Писателот пред дванаесет прашалници“ (1979 год.). „До тоа сознание не дојдов наеднаш и свесно, туку тоа е резултат на моето поетско искуство, до кое јас со секоја песна се доближувам. Конечното доближување, конечното свесно откривање на небиднината се наоѓа во истоимената збирка“. (Шопов: цитирано според <https://www.acosopov.com>)

За нас се важни две синтагми: „остварување на неоствареност“ и „откривање на небиднината“.

Остварувањето на неоствареноста е важна синтагма, но и феномен, стилема Шопова. Синтагмата е парадокс, врвен парадокс кој е тешко преводлив.

Колку и да се обидеме да го сфатиме, да го апсолвираме, да го замислиме – тој е некако неодгатлив. Но тој не спаѓа само во високите зони на апстракцијата, туку тој – може да заживее и како – стварност.

Но каква е таа стварност во која, на пример: „живее смртта“, „се релизира она што не може да се реализира“...?

Овие пораки треба да ги сфатиме како врвни филозофемии кои авторот ги градел минуциозно преку стих, а кои ние, полека, низ векови може да ги растолкуваме... Вековите на иднината, кои се во синергија со неговиот вонвременски стих.

Од непроценлива вредност е да го сфатиме толкувањето на арспоеетичките (себе)толкувања на Шопов кој вели: „Мојата најнова збирка поезија што ја подготвив за печат носи наслов *Небиднина*. Во превод, тоа отприлика би можело да значи нешто што е невозможно, нешто што нема да се оствари“, изјавува Ацо Шопов во телевизиската емисија „Панорама“ (16.1.1962).“ (Шопов, цитирано според <https://www.acosopov.com>)

Својата теза Шопов ја објаснува вака: „Овој наслов е употребен во поетска смисла, со него сакав да истакнам еден парадокс: поезијата, колку и да ја сфаќаме и остваруваме како нешто есенцијално, како нешто повеќе од она што обично го подразбираме под поимот живот и неговите различни манифестации, сепак, и во својот најсовершен вид и во своите највисоки дострели, не е во состојба да ги опфати сето богатство и сета сложеност на тој поим.“ (Шопов, цитирано според <https://www.acosopov.com>)

Како да го сфатиме ова? - Можеби вака...

Поезијата е непрегледно богат поим и поим со многу широко значење, но таа сепак – во својот означител, не може да ги содржи и опфати сите содржини, богатства и ... на означеното. Океанот на означеното – е непрегледен, тој е огромен, а дел од него ѝ припаѓа на – иднината.

Шопов е бескрајно љубопитен кон феноменот на поезијата, неговата обожувачка енергија кон неа е – бескрајна, непрегледно голема, и како таква таа успева да се *трансформира* или *вообликува* во нови форми, преку разни манифестации. Некогаш тие се еминентно сензорни, некогаш сетилни, некогаш евокативно моќни, некогаш еуфониски раскошни, а некогаш филозофски густии.

Тоа е Шоповиот стих. Таков е.

Моќен, оригинален и наполно свој.

Високо авторски, автеничен, личен.

Затоа и препознатливоста на неговиот поетски дискурс е висока, авторски идентитетна.

Шопов е поет рамен на институција, а стихот е чин налик на светочин...

И во таа сакрализација, во таа бурна „драма“ на раѓањето на зборот и стиховите - сосем парадоксално, или логички инверзно – успеваат да се раѓаат – величествените тишини. Оние семантичките, оние набреknати од значење, оние налик на мајчино млеко од виме, но овој пат од поетска дојка.

Тој процес на задојување со стих – растеше и низ нас, со генерации и генерации, оние кои наизуст ги знаевме и рецитиравме „Очи“, „Во тишина“ и други.

Од суштинско значење е да ја сфатиме херменевтичката постапка на големиот поет и есеист Анте Поповски кој за Шоповиот феномен *небиднина* открива: „Во една етапа на својата поезија Ацо Шопов со изострен поетски слух и претчувство наслути дека постои еден невидлив но за секој случај препознатлив синоним на пепелта. Тоа беше неговата небиднина, која во една историска релевантност прецизно одразува дел од

македонската егзистенција низ вековите. Ако Шопов низ суптилна парабола го поставува огнот на зборот и неговиот модар пламен во кој треба да изгори поетот наспроти радоста. Зборот се покажува од темнината и свети неговиот оган и што значи тука човекот наспроти зборот? Зад поетот останува вистинскиот живот, останува неговата песна која ќе го надживее низ времињата. Ако Шопов ја изнајде тајната на тој збор што стои наспроти огнот и отаде пепелта. Отаде небиднината. Името на тој збор е – љубов.

Но, бидејќи љубовта е свеченост, бидејќи е голема, света и вечна тајна, има зошто поетот нејзе да ѝ робува и служи. Маѓијата на тој збор, нејзината спиритуелност и бесконечност, од поетот прават заробеник и аскет. Ако Шопов сам се преведува од јазикот на љубовта на прекрасниот јазик на недојденото, како негов заробеник.

Тука зачнува неговата поетска религија зашто во пепелта тој гледа само крај на мудроста на огнот но и почеток на немирот на крвта, што „надоаѓа во диви ритми, како да идат сите коњи дории од кои татнат сите кории“. (Поповски, цитирано според <https://www.acosopov.com>)

По овој цитат, нам, но и на читателите ни останува да му се препуштиме на култниот феномен „тишина“... Феномен-стилема на поетско-филозофскиот дискурс на Шопов...

Онаа, недостижната... Онаа поетската, семантичката... која ја „вдишуваме“ и „издишуваме“ низ стих. Шоповиот ни стих...

Тишина

Филозофијата на тишините Шопови е голема тема, голема провокација за херменевтичко растукување.

Шопов, уште рано ја навестува големата тема на тишините. Така уште во дамнини, во „мугрите“ на својот творечки опус, поетот пее за *тишината*. Прекрасна ода на тишината и на небото, на небесата е песната „Кажи ми небо“ (Шопов, Ibid., 41, цитирано според <https://www.acosopov.com>). Маестрално поетичен, незаборавен е рефренот со кој започнува и завршува песната:

Кажи ми: Небо. Мое небо.

Кажи ми: Небо на тишината.

И само Шопов така нежно, а моќно побара од небото да му се довери токму нему, да му се обрати и да му каже да не му вели дека е слаб, оти само Шопов го замоли така директно и јасно небото:

Скриј ја и премолчи денес вистината
за едно мое поденешно утре.

Оваа ремек-дело песна, една од неколку врвни творби - е навистина врв. Поетски врв. Врв на уметноста. Врв на поезијата.

Тишината Шопова, секако кулмира, триумфира и поентира со неазборавната антологиска песна „Во тишина“, која еднаш за навек, вели:

Ако носиш нешто неизречено
нешто што те притиска и пече,
закопај го во длабока тишина,
тишината сама ќе го рече.

И од таа тишина, всушност почнува и „разденувањето“, раѓањето на зборот... Она кулното Шопово – раѓање на зборот...

Раѓање на зборот

Раѓање на зборот – *Ars Poetica* метафора на припадност која ја одредува поетиката на Шопов, поточно една од магистралните текови на поетиката.

Неслучајно еден од изборите поезија, особено изборот од 2008 година кој е објавен во едицијата „130 тома македонска книжевност“ има наслов „Раѓањето на зборот“, бидејќи тоа е носечка stileма на неговиот поетски дискурс. Забележуваме и дека глаголската именка е членувана: „раѓањето“, што значи се однесува токму на тоа раѓање – на Шоповото раѓање на зборот, на раѓањето на зборот на современата македонска поезија.

Тоа е токму тоа, раѓањето на нашиот поетски збор, на нашиот повоеан поетски прозбор, на новата поетика, на новиот сензибилитет кој донесува нови поетски.... Една од тие, носечки, стожерни поетски е онаа на големиот поет Ако Шопов до чија поетска појава започнаа многу процеси на нашата современа македонска поезија, кои беа во дослух со јужнословенските, но и европските и светските текови на поезијата.

И смело велиме – светските текови и процеси (но не и трендови) бидејќи Шопов беше тој што лансира, тој беше епигон, предводник, оригиналник кој трасираше насполно своја патека, а не „робуваше“ на ниту една „мода“ во поезијата.

Но каква е врската меѓу *огнот* и *раѓањето на зборот*?

Во *Гледач во пепелта* има антропоморфизација на огнот.

Така, преку песната со антологиски вредности „Долго доаѓање на огнот“ го доживуваме антропоморфизираниот доаѓање на огнот. Ги доживуваме и мениите на огнот, неговото разгорување, неговата кулминација, неговата „љубов“, та дури и неговата „ноќ“, и неговото „повлекување“...

Таа ода, химна на огнот е величествена поема за огнот, за семите на огнот, за неговата суштина.

Раѓање на зборот

Глужд на глужд.

Камен врз камен.

Камена шума

изземнина.

Глужд на глужд.

Камен врз камен,

од камен и ние обата.

Чади ноќта.

Зборот се двои од темнина.

Модар јаглен му гори во утробата.

О ти што постоиш зашто не постоиш

небото го лулаш,

земјата ја вртиш.

О ти што постоиш зашто не постоиш

земјата јачи под камени плочници.

Иде замелушен од своите смрти

зборот што ги крши сите слепоочници.

Глужд на глужд.

Камен врз камен.

Својот гроб со прокуда го копам.

Отвори ме

проклето,

ти тврдино камена,

да изгорам во јагленот на зборот,

да се стопам.

(Небиднина, 1963)

Потоа следуваат молитвите, славните 11 молитви. Следува светочин – ода на сакрализација на поетската реч. Но и на поетизација на сакралното...

Црно сонце

Синтагмата „црно сонце“ е суштинска стилема на поетскиот опус на Шопов. Црно сонце е голема тема во неговиот опус, но и вечен предизвик за литературната критика и секако, голема провокација за постојупците.

Тематот „црно сонце“ е толкуван од многу литературни научници³, кои секој на свој начин, се обидуваат да го растолкуваат, и тоа во ново, неоткриено светло.

Така, кога говори за „Црното сонце кај Шопов“, Атанас Вангелов истакнува: „Темата црно сонце се јавува повеќепати во поезијата на [Шопов](#): посредно и непосредно. Непосредно се јавува во песните: „[Црно сонце](#)“, „[Пак црно сонце](#)“ и „[И уште еднаш црно сонце](#)“. Нејзината посредна зачестеност може да се одреди на повеќе степени: како класа синтагматски елементи сврзани со црното сонце и како класа која се доближува до основната парадигма преку конотативниот принцип. Како илустрација на првата класа ја одредуваме синтагмата полноќно сонце („[Љубовта на огнот](#)“), а како илустрација на втората – црно млеко („[Добра ноќ](#)“).“³

Нашите истражувања откриваат дека во срцевината на синтагмата „црно сонце“ – лежи моќен длабински оксиморон – најинтензивниот метафорички израз кој содржи опозитни семи. Тој пулсира со силата на опозитите како врвна, маркантна и незаборвна сила на Шопова, но и стилема-„печат“ на современата македонска поезија.

Критичарот Атанас Вангелов прави аналогија на синтагмата „црно сонце“ на Шопов со пример со поезијата на Виктор Иго: „Сходно на тоа, синтагмата невидлив кристал е синтетичкиот, кондензиран облик на еден развиен опис.“ (Вангелов, цитирано според: <https://www.acosopov.com>). Аналогијата на која ни укажува Вангелов е следна: треба да читаме и на овој начин и да сфатиме дека синтагмата „црно сонце“ не е само одлична стилема и стилски потенцијал, туку таа е „кондензиран облик“ на еден развиен опис. – Како ова да го сфатиме? Може да го сфатиме на овој начин: всушност синтагмата „црно сонце“ е најдрастичниот, најинтензивниот метафорички израз кој всушност е ремек-дело оксиморон во кој владеат спротивностите. Тој густ, кондензиран израз е моќно стилско средство, но и далеку повеќе од тоа – тој е стилема на Шоповиот дискурс и важна стилема, белег на македонската современа поезија.

Тишината, небиднината, црно сонце

И пред да ги резимираме нашите заклучоци, важно е да се потсетиме на Ристо Лазаров кој говори за:

„Тишината, небиднината и црното сонце“ и истакнува: „И тишината, и небиднината, и црното сонце, сè што создаде Ацо Шопов, се неодминливи знаци на една поетска великост, знаци на зрелост кои беспоговорно сведочат дека сè што ќе биде сработено и стокмено како што треба, се претвора во спомен, станува трајна вредност. Наспроти сите морници на новите времиња во кои не се баш и реткост обидитите значајни писатели да се тунат во заборавот и тоа не со критика и превреднување, ами со неподнослива леснотија на едно ирационално самоволие.“ (Лазаров: цитирано според <https://www.acosopov.com>)

Стожерните симболи на поетиката на Шопов: *тишината, небиднината и црното сонце* навистина се трајна вредност. Но, симболите во Шоповата поезија се како „грозд“, тие речиси растат и се развиваат едни од други и затоа никогаш не може да се ограничимо само на неколку. Сепак, во оваа пригода, ги маркираме и толкуваме само најдоминантните.

4. ЗАКЛУЧОЦИ

Нашиот научен реферат кој се однесува на извесни поетички особености на опусот на Шопов може да конкретизира неколку заклучоци, а тие се следни: доминантните *тематема* и *стилиема* во дискурсот на Шопов имаат пред сè филозофска природа, но и капацитет на изградена поетски-филозофски концепт кој виртуозно се „вградува“ во најсуштинските „клетки“ на неговата маестрална лирика.

Неговата поезија, пред сè плени како занесна лирика која всушност длаби необично длабоко, темелно и суштински. Тоа ја доведува поетиката на Шопов до постојани процеси на распастување на значењата, но и умножување на толкувањата кои емитираат прекрасна лирско-интимистичка енергија кон нас. Во суптилен, молски амбиент – „растат“ филозофемите Шопови кои се прикриваат зад маестрални стилистичко-тематски решенија – кои сосем успешно, виртуозно ја прават поезијата – ремек-дело.

Таква е постапката Шопова – онаа вечна енигма, вечно недостижна поетско-филозофска „планина“ која е наш сон за растолкување, но и сон на публиката за духовна наслада и уживање.

Таков е недостижниот поет и неговата поетика...

Така, кога говори за „Црното сонце кај Шопов“, Атанас Вангелов истакнува: „Темата црно сонце се јавува повеќепати во поезијата на Шопов: посредно и непосредно. Непосредно се јавува во песните: „Црно сонце“, „Пак црно сонце“ и „И уште еднаш црно сонце“. Нејзината посредна зачестеност може да се одреди на повеќе степени: како класа синтагматски елементи сврзани со црното сонце и како класа која се доближува до основната парадигма преку конотативниот принцип. Како илустрација на првата класа ја одредуваме синтагмата полноќно сонце („Љубовта на огнот“), а како илустрација на втората – црно млеко („Добра ноќ“).“¹

Атанас Вангелов вели: „Синтагмата црно сонце по својата природа е оксиморонска. Како извор на светлината, сонцето е најсветлата точка, односно самата светлина во оптимална форма. Опозиција на светлото е темното и кога тие два противположни збора (по значење) се доведуваат во синтагматска релација – се прави тоа со цел за постигање посебни изразни ефекти кои се изјаснуваат како стремеж за воспоставување некој квалитетен стилски впечаток. Како што покажува Мишел Рифатер, самата оксиморонска секвенца има посебна вредност за поезијата на Иго.

Затоа значајно е истакнеме дека Ацо Шопов изврши важна улога за современата македонска поезија како нејзин великан, еден од нејзините основоположници, врвен поет, уметник, општественик, културен деец и афирматор на македонската литература, уметност и култура во светот.

100 години Ацо Шопов – светол јубилеј, празник за македонската култура, еден век достоин да се сети светот, историјата, вистината на делото и на подвигот на А ц о Ш о п о в...

И секако, да се поклонат пред неговото монументално дело.

Го откриваме Шопов како непресушен извор на научни сознанија од кој преку соодветни процедури има можност да се откријат, дефинираат, опишат и толкуваат длабинските слоеви на оваа повеќеслојна и комплексна поезија. Неговиот опус е не само научен, туку и креативен, уметнички, естетски, филозофски „рудник“.

ЛИТЕРАТУРА

Вангелов, А. (Цитирано според: „Лирскиот дом на Ацо Шопов“ <https://www.acosopov.com>)

Лазаров, Р. (Цитирано според: „Лирскиот дом на Ацо Шопов“ <https://www.acosopov.com>)

Наневски, Д. (1963). Предговор кон: Ацо Шопов: *Небиднина*. Скопје, Кочо Рацин. (Цитирано според: „Лирскиот дом на Ацо Шопов“ <https://www.acosopov.com>)

Поповски, А. (Цитирано според: „Лирскиот дом на Ацо Шопов“ <https://www.acosopov.com>)

Прокопиев, А. (Цитирано според: „Лирскиот дом на Ацо Шопов“ <https://www.acosopov.com>)

Шопов, А. (1963). *Небиднина*. Скопје, Кочо Рацин.

Шопов, А. (2008). *Раѓањето на зборот*. Битола, Микена.

Шопов А. (Цитирано според: „Лирскиот дом на Ацо Шопов“ <https://www.acosopov.com>)

<https://www.acosopov.com> интернет веб-платформа „Лирскиот дом на Ацо Шопов“, изработен од авторката Јасмина Шопова